

"הזרעים בְּדַמְעָה בְּרִינָה יִקְצְרוּ בֹּא יָבֵא בְרִינָה"

בנשיאות מו"ר הגאון ר' יעקב אדלשטיין זצ"ל

תּוֹלְדוֹת

עלון מס' 704 שנה ט"ו העלון מוקדש לע"נ מרן הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל כ"ח חשון תשפ"ה

999 ה'תשפ"ה

תּוֹלְדוֹת - תּוֹכֵן עֲנִינֵי הַפְּרָשָׁה

- א. תפילת יצחק ורבקה לבנים. לידת יעקב ועשו, אופיים ומעשיהם, (ונבואת עתידים קודם הלידה) (כה, יט - כח).
- ב. עשו מוכר את הבכורה ליעקב תמורת נזיד עדשים (כה, כט-לד).
- ג. ויהי רעב בארץ, יצחק הלך לארץ פלשתים, (הסמוכה לארץ ישראל) השגחת וברכת ה' שהיתה לו שם (פרק כו).
- ד. יצחק (בדרך אביו) חופר בארות מים (חסד לעולם).
- ה. בקשת יצחק מעשו שיביא עבורו סעודה מיוחדת ובתמורה לכך יברכו. רבקה ברוח הקודש שומעת מהדבר ושולחת את יעקב עם תבשילים אל יצחק לפני שיעשו מספיק לעשות זאת, יעקב מתברך, ואחר כך מגיע עשו ומבקש ברכתו. יצחק מסרב ושומע שיעשו מכר את בלרתו (אותיות ברכתו) ליעקב וכך מסכים יצחק סופית לברכה שברך את יעקב. עשו לוקח אשה נוספת (שלישית) מבנות ישמעאל (כז, א-מ).
- ו. שנאתו של עשו ליעקב ורצונו להרגו עקב נטילת הברכות (כז, מא - מו).
- ז. יצחק ורבקה שולחים את יעקב בנם לפדן ארם, לברוח מעינו של עשו ולמצוא אשה (כה, א - ה).

"וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשׂוֹ לֶחֶם וְנִזְיָד עֲדָשִׁים..." (כ"ה, ל"ד)

יש לעיין: מדוע הביא יעקב לעשו לחם, והרי כלל לא ביקש זאת, אלא ביקש רק מ'הָאֲדָם הָאֲדָם הַזֶּה'.
ויש לומר: א. פירש הרד"ק: שאת הלחם והנזיד נתן לו במחיר הבכורה, שנתן לו לחם חם שעשה יעקב לעצמו לשעתו ונתן לו עם נזיד עדשים שבישל גם כן לעצמו.
ב. כתב הרד"ק כי מחיר כסף נתן לו על הבכורה, ומה שנתן לו לחם ונזיד עדשים - שיאכלו שניהם על המכירה כדי לקיימה. ולכאורה זו גם כוונת ה'חזקוני' 'וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֵשׂוֹ...'
- עם הכסף שנתן לו במקח נתן לו לחם ונזיד עדשים לעדות קיום המכירה, כדרך כל לוקחי מקח.
וכן מצינו 'וַיַּקְרָא לְאָחִיו לְאָכֵל לֶחֶם' (בראשית ל"א נ"ד) בברית בין יעקב ובין לבן.
וכן הוא ב'הדר זקנים' שכתב שיעקב נתן לעשו ממון הרבה בעבור הבכורה, אך הלחם והנזיד לא היו אלא לקיים המכירה, כדרך שעושים המוכרים...
ג. כתב ה'אלשיך': עשו אמר: 'ה'לְעֵיטְנִי' - כדרך שמלעיטין הגמל, שישפוך התבשיל דרך פיו. אך ראה יעקב שהוא דרך רעבתנים, על כן נתן לו לחם ונזיד עדשים, לרמוז לו כי שאל שלא כהוגן, כרעבתן, אך יאכל לאט בלחם כדרך אנשים.
ד. ביאר הגר"ח קניבסקי זצ"ל (בטעמא דקרא): עדשים מבושלים הווי שלקות, ויעקב נסתפק איזו ברכה מברך עליהן, שבגמרא (ברכות ל"ח:) איפליגו אמוראי (נחלקו האמוראים), ויעקב חשש להכשיל את עשו בברכה שאינה ראויה, ולכן הביא לו גם לחם, ששוב אינו צריך לברך על השלקות, שנפטרים בברכת המוציא. ואולי רצה להשיב רוחו שלא ירעב ואז יטען.
[משיב כהלכה]

בתחילת הפרשה נפגשים אנו עם הולדת התאומים - יעקב ועשו. ולאחר מכן התורה מעידה על השוני ביניהם שנאמר: "וַיְהִי עֵשׂוֹ אִישׁ יָדָע צִיד אִישׁ שֹׁדֵד וַיַּעֲקֹב אִישׁ יָשָׁב אֲהָלִים". ואז אומרת התורה שיצחק אוהב עשו ורבקה אוהבת את יעקב (כה, כח): "וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וְרַבְּקָה אֲהָבָת אֶת יַעֲקֹב".

אומר מדרש (בראשית רבה סה טז), שרבי שמעון בן גמליאל אמר דבר פלאי לכאורה: "כל ימי הייתי משמש את אבא ולא משמתי אותו אחד ממאה שמשש עשו את אביו. אני בשעה שהייתי משמש את אבא הייתי משמשו בבגדים מלוכלכין ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות אמר אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות". עכ"ל. עשו מתגלה כמי שמקיים מצוות כיבוד אב בצורה הנפלאה והמהודרת ביותר.

היה זה בעת שפָּחַן מרן ה"חזון איש" קבוצת ילדים על לימודם. בסיום המבחן פנה אליו אחד מהם ושאלו בתמימות: "איך מרן הפך ל'חזון איש'?"

מרן ז"ע לא התעלם משאלתו של הילד. הוא חשב מעט וענה לו: "בגלל מצות כיבוד אב ואם!...! ואכן הקפדתו של מרן ז"ע במצוות כיבוד אב ואם היתה מופלגת ביותר.

רבנו מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, סיפר את ששמע מאמו ע"ה שהיתה אחותו של החזו"א: בסוף ימיה, התגוררה אמו של החזו"א בתל אביב והוא עצמו היה גר בבני ברק, ובכל יום היה בא אליה לבקרה ומשוחח עמה כמחצית השעה.

יום אחד לא חשה בטוב וטעתה בשעה, ושאלה את בתה, אמו של רבנו הגר"ח 'למה ישעיה לא בא היום?' אמו חזרה לבני ברק, וסיפרה זאת לאחיה החזו"א. באותו רגע קם החזו"א ממקומו ומיד החל לרוץ לכיוון תל אביב, ורץ במהירות כזאת שאי אפשר היה להשיגו!

כעין זה אמר בהזדמנות רבנו הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, שהתבונן וראה שכל האנשים הגדולים, מלבד מה שהיו בהם תורה ויראה שגידלו אותם - הרי חלק גדול מעלייתם היתה מכח ה'כיבוד אב ואם' שלהם!

אם כן, גילו לנו רבותינו שבקיום מצוות כיבוד אב ואם, יש את הכח להפוך לגדול בתורה, והנה עשו היה גדול כל הדורות במצוה זו כמו שהעידו חז"ל מדוע לא עמדה לו מצוה זו שיחזור בתשובה? אנחנו מוצאים כל זמן שיעשו מכבד את יצחק, לא מוצאים פעם אחת שיעשו מכבד את אמו רבקה!

בחז"ל אנחנו רואים שהנטיה הטבעית של האדם זה לכבד דווקא את אמו יותר מאביו לעומת יראה שאדם ירא מאביו יותר מאמו, ולכן במצוות כבוד הקדימה התורה את כבוד האב לכבוד האם, כי הוא קשה יותר על האדם - "כְּבֹד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ", ואילו ביראת הוריו האדם ירא בדרך כלל יותר מאביו ולכן הקדימה התורה את אמו בעניין זה של מורא כמו שנאמר "אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ". מדוע אפוא עשו כיבד רק את אביו, ולא את אמו? עשו כיבד את אביו יעקב כי הוא חש שאביו אוהבו ושהיה "צד" את אביו בפיו, רבקה ידעה כי עשו ערמומי ופועל ממניעים אישיים ולכן היא אהבה את יעקב יותר. אם כן כיבוד כזה של עשו שמושתת על אינטרסים לא נותן שום כוח לעלייה ולסייעתא דשמיא... ומכאן, עלינו לדעת שממצוות כיבוד אב ואם לעולם לא מפסידים, וכל מי שיקפיד יותר לכבד את הוריו יראה הצלחה ברבות הימים. וישמע החכם ויוסף לקח.

"וַיִּלְךָ עֲשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מַחְלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל" (כ"ח, ט) - מחילת עוונות ביום החופה

מקור המנהג - **בירושלמי** (בכורים פ"ג ה"ג): חתן מוחלין לו כל עוונותיו, כפי שכתוב: **'וַיִּלְךָ עֲשׂוֹ אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מַחְלַת בַּת יִשְׁמָעֵאל'**. וכי 'מחלת' שמה, והלא 'בְּשֵׁמֶת' שמה, אלא שנמחלו לו כל עוונותיו.

ובמדרש (בראשית רבה ס"ז, ג'): **מחלת, שמחל לו הקדוש ברוך הוא על כל עוונותיו**. (בראשית לו, ג'): **בְּשֵׁמֶת, שְׁנַתְּבַסְמָה דְּעֵתוֹ עָלָיו**.

וברש"י (וישלה ל"ו, ג'): מכאן לכל הנושא אשה, שמוחלין לו כל עוונותיו.

ובספר **'חופת חתנים'** (פ"ו) מוסיף שמכפר אלא לשבים, שלא עדיף מיום הכיפורים.

וכן כתב **ה'דוב מישרים'** (ח"א ס' נ"ב) שבלא תשובה - אין מוחלין לו העוונות.

וכן מובא ב'**נהג צאן יוסף'** (נישואין ס"ח) שלא יעלה על הדעת שתהא איזו מחילה בלי חרטה ועזיבת החטא על העבר, ויום סליחה הוא כיום כיפור, ולכן נוהגים החתן והכלה להתענות, שגם בכלה שייך מחילת עוונות (רוקח פרשת נצבים).

ובספר **'הבינה והברכה'** מביא ראייה שיום החופה מכפר על כל העונות, ממה שמקשה **ה"ז**: איך מדובר, אם לא עשה תשובה - מה מועילה שמירת השבת. ואם עשה תשובה - למה צריך זכות שמירת שבת? ותירץ: שמדובר כשעשה תשובה, אך לא מועילה תשובתו, כגון שעבר על חייבי כריתות ומיתות בית דין, שתשובה תולה ומיתה ממרקת, ועל זה כתוב שאם שמר שבת כהלכתה - מועילה תשובה שיהא נמחל לו.

והוא הדין כאן שמוחלין על דברים שבכל השנה אין מקבלין תשובתו, שאם שב על עוונותיו - הרי מתכפר בתשובה, ואם אינו שב - לא מועיל יום חופתו.

יום מחילת עוונות

הטעם לכך שעוונות החתן והכלה נמחלים עד שנעשים כבריה חדשה, הואיל והקב"ה רוצה לשמחם, ולא תיתכן שמחה אמיתית אצל אדם, כשקופה של עוונות תלויה לו בצווארו, שהרי חטא ושמחה הם תרתי דסתרי (דבר והיפוכו). ורמז לדבר, שמצות 'ושמחת בחגך' נכתבה בחג הסוכות, שרק אחרי יום כיפור יכול אדם לשמוח באמת. לכן, כדי ששמחתם תהא שלמה, נמחלין עוונותיהם.

ולכן תקנו לברך, **'שִׁמְחַ תְּשִׁמַּח רְעִים אֲהוּבִים כְּשִׁמְחָךְ יְצִיחַךְ בְּגֹן עֵדֶן מְקַדְּמִם'**, שמשמעותו, כְּשִׁמְחַת אדם וחווה בגן עדן קודם החטא.

עוד יש לומר, שהואיל והנישואין הם הקמת בית חדש, הקב"ה מוחל להם על חטאי העבר ומאפשר להם לפתוח דף חדש ונקי, ובזה יהיו היסודות מוצקים וישרים, ללא מגרעות העבר וכישלונותיהם.

עוד יש לומר, שכמו גר שנתגייר, שמוחלין לו כל עוונותיו (ירושלמי שם) ש'גר שנתגייר כקטן שנולד', כך גם אדם אינו נקרא אדם שלם עד שנושא אשה, לכן יש לראות את יום הנישואין כלידה חדשה, וכמציאות בה נעשו שניהם בריה חדשה, על כן אין זוכרים להם עוונות ראשונים.

[נתיבי הפרשה - תולדות]

"וַיִּלְךָ לְדַרְשׁ אֶת ה'... (כ"ה, כ"ב) - מי למד בבית המדרש של שם ועבר?"

בבית מדרשם של שם ועבר למדו תורה אבותינו הקדושים, בית המדרש היה מיסודו של שם והצטרף אליו עבר נינו. "ב דורות תלמידים עברו בבית מדרש זה, ואלו הם: 1. שם. 2. ארפכשד. 3. שלח. 4. עבר. 5. פלג. 6. רעו. 7. שרוג. 8. נחור. 9. תרח. 10. אברהם. 11. יצחק. 12. יעקב.

והנה אחרי מלחמת המלכים, הוציא מלכי צדק (שהוא שם) לחם ויין והוא כהן לא-עליון, לחם ויין אלו מתפרשים במדרש (רבה מ"ג ו) כחלקים מהתורה אותם לימד שם לאברהם אבינו, רב שמואל בר נחמן אומר, באותה שעה מסר לאברהם את הלכות כהונה גדולה, והלחם מוסב על הלכות 'לחם הפנים', והיין מרמז על הלכות נסכים, וחכמים סוברים שהלחם והיין מרמזים על התורה כנדרש במשלי (ט', ה'): **לְכוּ לַחֲמוּ בִלְחָמִי וּשְׂתוּ בַיַּיִן מִסְכָּתִי**, דעה נוספת מובא בפרקי דרבי אליעזר (פ"ח) תורת עיבור השנים לימד הקב"ה את אדם הראשון בן עדן, אדם הראשון מסרה לחנוך, חנוך לנח, ונח לשם, ושם מסרה לאברהם אבינו שנכנס לסוד העיבור ועיבר את השנה, רואים שאברהם למד תורה מ'שם', וה'כוזרי' ייחס את אברהם העברי לאבי אביו עבר, באומרו אברהם אבינו היה תלמיד לאבי אביו עבר, והיה המין האלוקי דבק בהם מאבות אבותם אל בני בנים, ואברהם היה סגולת עבר ותלמידו, ועל כן נקרא 'עברי', ועבר היה סגולת שם, ושם סגולת נח.

מצד שני, אמרו במדרש (רבה ס"א א') רב לא היה לו, מהיכן למד אברהם את התורה? אלא זימן לו הקב"ה שתי כליות כשני רבנים, והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה, ובפירוש מהר"ז (למדרש רבה), מובא שאברהם אבינו זימן לו הקב"ה שני כליותיו כמין שני רבנים, אולם את דיני שבע מצוות בני נח מסר לו שם בנו של נח באותה התוועדות אחרי מלחמת המלכים.

"וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֲשׂוֹ כִּי צִיד בְּפִיו וַרְבֵּקָה אָהָבָת אֶת יַעֲקֹב" (כה, כח)

הטעם שרבקה אהבה את יעקב, כותב הרשב"ם (כה, כח) כי היתה מכרת בתומו, וגם נאמר לה **'וַרְבַּ יַעֲבֹד צִעִיר'** (כה, כג). ומה שלא גילתה רבקה ליצחק שְׁעֲשׂוֹ מרמה אותו, כותב ה'אור החיים' שיתכן שְׁעֲשׂוֹ רימהו שלא בפניה. ומה שרבקה לא אמרה ליצחק שיעקב הוא הבן הנבחר.

כתב הרמב"ן (כ"ז, ד) שרבקה לא אמרה ליצחק מעולם את הנבואה שאמר לה ה' **'וַרְבַּ יַעֲבֹד צִעִיר'**, כי איך היה יצחק עובר את פי ה' והיא לא תצלח. ומתחילה לא אמרה לו דרך מוסר וצניעות שהלכה לדרוש את ה' בלא רשותו, או שאמרה אין אני צריכה להגיד נבואה לנביא, כי הוא גדול מן המגיד לי.

וכשראתה שייצחק רוצה לברך את עֲשׂוֹ, לא אמרה כך הוגד לי מאת ה' קודם לידתי, כי חששה שמאהבתו לְעֲשׂוֹ לא יברך את יעקב ויניח הכל בידי שמים, וידעה שבסיבת זה הדבר יתברך יעקב מפיו בלב שלם ונפש חפצה, או מפני שהן סיבות מאת ה' שיתברך יעקב, וגם עֲשׂוֹ בברכת החרב, ולו לבדו נתכנו עלילות.

"וְעָשָׂה לִי מַטְעָמִים כַּאֲשֶׁר אָהַבְתִּי וְהִבִּיאָה לִּי וְאָכַלְהָ בְּעִבּוֹר תְּבָרַכְךָ נַפְשִׁי בְּטָרֵם אָמוֹת"
(כ"ז, ד) - מי עושה עם מי - סיפור

את הסיפור הבא סיפר רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (אחת שאלתי): משפחה אחת גמלה חסד גדול מידי יום באופן קבוע: יהודי קשה יום, עני ומסכן מגיע היה לביתם באופן קבוע בכל יום. בביתם מצא העני המסכן מרגוע לנפשו האומללה. הוא היה סועד אצלם ומספר את סיפור חייו בכל פעם מחדש, אך חסד זה הקשה מאוד על בני המשפחה בנייהול סדר היום השוטף בבית.

בעוד שכל בני המשפחה רצו לאכול כבר את ארוחת הצהרים, היה אותו עני חוזר ומספר את כל קורות חייו, עליהם סיפר אתמול ושלשום, ועד שגמר האיש לספר את סיפוריו - אך זמן רב, כאשר רק לאחר שכילה את דבריו יכלו לשבת ולאכול את ארוחת הצהריים.

הסיפור חזר על עצמו מידי יום; העני מספר את אותם סיפורי חיים ובני המשפחה נאלצים להקשיב לו ולהמתין מלאכול, כך עד שעה מאוחרת.

בני המשפחה רצו להתפטר מנוכחותו של האיש, הדבר הקשה עליהם מאוד, אך הם לא העזו לומר ליהודי עני ומסכן ללכת מביתם.

והנה, משהגיע תקופה בה היה הבית צר מלהכיל את כל בני המשפחה שהתרחבה, החליטו ההורים לעבור לדירה מרווחת יותר, והחליטו שזו ההזדמנות להתפטר מהעני אחת ולתמיד. הם פשוט לא יגלו לו לאן הם עברו דירה וכך לא יופיע בביתם יותר. הם ביקשו מהשכנים בבניין שלא יגלו לעני לאן הם עברו, ואכן כך עשו. המשפחה עברה דירה, והעני פסק מלהגיע לביתם.

זמן קצר לאחר מעבר הדירה, נשמע לפתע קול שאגה מכיוון המטבח בדירה החדשה: עקרב גדול ממדים הסתובב לו במטבח, ובעלת הבית שנתקלה בו נחרדה חרדה גדולה...

אב המשפחה לקח מטאטא ובזריזות גדולה הצליח להשתלט על העקרב ולהרוג אותו. והנה, לאחר כמה שעות מתגלה עקרב נוסף מסתובב בבית!

בני המשפחה הזמינו מיד בעל מקצוע המתמחה בעניין, הוא בדק פה ושם ואמר לבני הזוג: אני עובד במקצוע זה שנים רבות, ובניגוד לכל המקרים בהם טיפלתי עד כה - אני מוצא את המקור לעקרבים! אני יודע מהיכן הם מגיעים!...

בני המשפחה המשיכו להיתקל בעוד ועוד עקרבים, ותחושת הרוגע נעלמה מביתם כליל... כיוון שכך, החליטו ההורים ללכת לרבי פנחס שיינברג זצ"ל, ראש ישיבת 'תורה אור', ולהתייעץ עמו מה לעשות.

הם הגיעו לרב וסיפרו לו על העקרבים שנמצאו בביתם, ועל כך שגם איש מקצוע אינו יודע כיצד לפתור את הבעיה.

רבי פנחס זצ"ל שמע את דבריהם, ביקש שיביאו לו 'פרק שירה' ואמר: בואו נראה מה אומר העקרב ב'פרק שירה', ונראה מה עליכם לעשות. הוא פתח את 'פרק שירה' והקריא: 'עקרב אומר "טוב ה' לכל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו"'. הגאון פנה להורים ואמר: 'תחשבו, אולי לאחרונה לא ריחמתם על בריאותיו של ה' יתברך, ולכן הגיעה אליכם צרה זו? ההורים לא צריכים היו יותר מזה, והבינו מיד כי הדבר קשור לעני המסכן שכבר לא מגיע לביתם.

הם איתרו את העני והזמינו אותו לחזור לביתם, ומאז ששב האיש לביתם, נעלמו העקרבים כלא היו! [החזק במוסר]

"וַיֹּאמֶר הַנֵּה נָא זְקַנְתִּי לֹא יוֹדַעְתִּי יוֹם מוֹתִי"
(כו, ב) - 'אך טוב וחסד ירדפוני' - סיפור

את הסיפור הבא סיפר הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל (הוא היה אומר): מעשה ביהודי ירא שמים שהתגורר בגרמניה, והיתה לו חנות לממכר סחורה, ממנה התפרנס.

הוא עסק במלאכתו מבוקר עד ערב, יום שאחד אמר חשב לעצמו: כבר איני צעיר, צריך אני להכין את עצמי ליום בו אעלה לעולם האמת. לא יתכן שאשב בחנות ואעסוק בצרכי פרנסתי בעולם הזה מבוקר עד ליל!

היהודי קיבל החלטה כי מהיום הוא ישהה בחנות במשך חצי משעות היום, ובחצי השני יעסוק בחסד.

היהודי מיהר ליישם את החלטתו, והחל לסגור את החנות הרווחית בחצי היום, ומשעה זו עסק בחסד. בני משפחתו של היהודי לא ראו בעין יפה את החלטתו התמוהה, בעיניהם, והחלו להפציר בו כי לא שייך לסגור את החנות בחצי היום, וכי עליו לדאוג להרוויח כראוי כדי לדאוג לפרנסתו בהווה ובעתיד. רק אשתו עמדה לצדו בהחלטתו, וצידדה בדעתו כי צריך להכין צידה לדרך הארוכה ולעסוק בחסד בחצי השני של היום.

בני המשפחה לא ויתרו והחלו לשכנע את אמם, כי דעתו של אבא פשוט השתבשה, ולא זו הדרך... היהודי היה מותש ומבולבל מהוויכוחים בנושא, כשכל העת בניו מפצירים בו ואף אשתו החלה להשתכנע מדבריהם. ואז, עלה רעיון במוחו; באותם ימים הגיע ה'חפץ חיים' לעיר וינה כדי להשתתף בכנסיה הגדולה, והוצרך לשהות שם במשך שבוע שלם.

החליט אותו יהודי לנסוע לוינה, ולשאול את ה'חפץ חיים' מה נכון לעשות. היהודי הגיע למקום משכנו של ה'חפץ חיים' בוינה, וראה כי רבים עומדים סביב האכסניה כדי לזכות לקבל את ברכתו ועצתו של גדול ישראל. גם אז לא התייאש, ולבסוף אכן הצליח להיכנס אל האכסניה בה שהה מרן ה'חפץ חיים'. בדיוק באותו זמן היה ה'חפץ חיים' באמצע סעודה, ואמר את המזמור שאומרים בסעודה: 'מְזֻמָּר לְדוֹד ה' רְעִי לֹא אֶחָסֵר... וכשהגיע ה'חפץ חיים' למילים 'אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי' החל לשאול את עצמו: מה הביאור לכך שדוד המלך מבקש מהקב"ה שהטוב והחסד ירדפו אותו ויטרידו אותו? וכי מי מחפש רודפים?! ואז השיב ה'חפץ חיים' לעצמו: על כל אדם נגזר ממרום כמה רדיפות יהיו לו בחייו. כמה טוב לאדם אם הרודפים שלו מגיעים מתוך עיסוקו בטוב ובחסד! שמך מגיעות טרדותיו! היהודי שמע את דבריו ופנה לשוב לביתו.

הוא חש כי קיבל תשובה ברורה לשאלתו. 'קיבלתי תשובה לשאלתי' אמר למשמש ה'חפץ חיים'. 'יש לי רודפים, אך הם רודפים בגלל העיסוק שלי בחסד. אשתי ובניי לוחצים עלי, ואני מעדיף את הרדיפות שמגיעות בשל החסד שאני עושה, ולא חלילה רדיפות המגיעות מדברים אחרים - כאן ריב עם שכן, כאן סכסוך בבית הכנסת וכו'.

זו כוונת דוד המלך בדבריו, ולכן אמשיך בעיסוקי החסד שלי, בIODעי כי דרכי זו נכונה וישרה! [החזק במוסר]

"וַיֹּאֲהָב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וְרִבְקָה אָהַבְתָּ אֶת יַעֲקֹב"
(כ"ה, כח)

הלשון אצל עשו וַיֹּאֲהָב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו - בלשון עבר, ואצל רבקה כתוב "אָהַבְתָּ אֶת יַעֲקֹב" - בלשון הווה. מפרש הש"ה הקד', יצחק אהב את עשו אהבה התלויה בדבר, כי ציד בפיו, והאהבה קיימת רק אם יביא לו ציד, מה שאין כן רבקה אוהבת את יעקב בכל מצב.

"אברהם הוליד את יצחק" (כ"ה, י"ט)

אומר המדרש 'לקוט שמעוני' (כ"ה, י"ט): "וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אַבְרָהָם, כְּתִיב (משלי כג, כד) 'גִּיל יִגִּיל אָבִי צְדִיק וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ'. גִּילָה בְּזִמְן שֶׁהוּא צְדִיק בֶּן צְדִיק... "וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ", מִנֵּין אֶתְּהָ אֹמֵר כָּל מִי שֵׁישׁ לוֹ בֶּן יָגַע בְּתוֹרָה שֶׁהוּא מִתְמַלֵּא עֲלָיו רַחֲמִים תִּלְמוּד לֹמֵר "וְיוֹלֵד חָכָם יִשְׂמַח בּוֹ". אֵין לִי אֶלָּא אָבִיו בְּשֵׁר וְדָם, מִנְלָן שֶׁאֲפִילוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְמַלֵּא עֲלָיו רַחֲמִים, תִּלְמוּד לֹמֵר (משלי כג, טו) "בְּנֵי אִם חָכָם לִבָּךְ יִשְׂמַח לְפִי גַם אָנִי". וממשיך המדרש: "עֲטַרְתַּת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים", הָאֲבוֹת עֲטַרְהָ לְבָנִים וְהַבָּנִים עֲטַרְהָ לְאֲבוֹת הָאֲבוֹת עֲטַרְהָ לְבָנִים, שְׁנֵאָמַר "וְתַפְאֶרְתַּת בָּנִים אֲבוֹתֶם" וְהַבָּנִים עֲטַרְהָ לְאֲבוֹת שְׁנֵאָמַר "עֲטַרְתַּת זְקֵנִים בְּנֵי בָנִים". עכ"ל.

בעיירה מזרח אירופאית מנומנמת התגוררה קהילה יהודית פורחת ומשגשגת, אותה הנהיג על מי מנוחות המרא דאתרא, תלמיד חכם מופלג צדיק ובעל שיעור קומה. כל יהודי העיר אהבו אותו אהבה גדולה ושמעו בקולו.

לימים הגיע העת שבה הלך הרב בדרך כל הארץ ונפטר לבית עולמו. הבינו תושבי העיירה שהם נותרו כצאן ללא רועה. באו פרנסי הקהל והתכנסו כדי לבחור רב חדש. או-אז פרץ ביניהם ויכוח גדול.

חלקם טענו שצריכים למנות את בנו של הרב להיות ממלא מקומו. 'הוא תלמיד חכם', 'יהודי רציני', 'אולי לא כזה גאון כמו אביו אבל ראוי לא פחות מרבנים רבים אחרים המכהנים בקהילות ישראל, ובוודאי כבוד גדול הוא לאב שיכהן בנו תחתיו'...

מנגד, היו שטענו שאחרי כזה רב מיוחד כמו שהיה להם, הם לא יכולים להתפשר על מישהו שיהיה פחות ממנו, ולכן הם הציעו למנות את אחד הדיינים בעיר כרב, הלה ידוע כגאון חריף ובעל כישורים שאינם נופלים מאלו שהיו לרב המנוח. ונשאלת השאלה: האם נכון למנות את בנו של הרב, מדין יורש, אף שהוא קצת פחות ראוי לכאורה לתפקיד מהדיין החריף, או שטובת הקהילה היא שימנו את האיש הכי מתאים, בלי שום קשר לשאלה אם הוא בנו של הרב המנוח או לא? ... והתשובה שהנושא הזה שנוי במחלוקת בין גדולי עולם, ועסקו בו רבנו הרשב"א ורבנו הריב"ש, ונכתבו עליו תשובות ארוכות ומפורטות מרבינו ה'חתם סופר' ורבנו הרשד"ם, ובעוד שו"תים (שאלות ותשובות) רבים, מהם שמוכיחים שאין בכלל ירושה בכתר תורה, ומהם מוכיחים שיש ירושה בכל תפקיד של שררה ובוודאי ברבנות.

אומנם כתבו הפוסקים שזה דווקא כשבן הרב המנוח והרב השני שמועמד לתפקיד כנגדו, הם שניהם באותו היחס רק שהאחד קצת יותר חריף ובקי מחברו, אבל אם אינם בכלל באותו יחס, והפער ביניהם גדול מאוד, ייקחו את הראוי יותר אף שאינו בנו של הרב הקודם.

ומעניין לציין שהגאון רבי יוסף זכריה שטרן זצ"ל, רבה של שאוולי ובעל ה'זכר יהוסף', כתב שבעניין זה של מינוי רבנות, אין לפסוק בשאלה אלא אם הרב שהובאה בפניו השאלה הזאת, מכיר את העיר והקהילה לפני ולפנים ובקי בכל הפרטים, כי במקרים כאלו עלולה לפרוץ מחלוקת והדבר תלוי בהרבה מאוד גורמים, ועל כן רק מי שמכיר לפני ולפנים את העיר ואת יושביה יוכל לפסוק בשאלות הוות גורל שכאלו.

רבי עקיבא אייגר כתב שפעמים רבות אמר למורנו הרב רבי ישראל ורשנר ולבנו רבי אברהם, שהוא בוחר להיות שמש בבית הכנסת או שומר לילה, להנות מיגיע כפיו ולעסוק בתורה כל היום, מאשר לחפש משרת רב.

מנגד, ראינו לגדולי ישראל רבים שהכוונו את תלמידיהם ואת זרעם אחריהם לכהן בתפקידי רבנות, כי בוודאי מי שראוי לזה יכול לזכות את הרבים ולהרביץ תורה ולהרבות כבוד שמים, ואיך ימשוך ידו מכזאת זכות?...

מין הגר"ח קנייבסקי זצ"ל, השאיר כמעט את כל הירושה מאביו לאחותו, כולל ספרי ה'קהילות יעקב' והזכות להדפיס ולמכור אותם, אבל את כסא אביו לקח אליו, כיוון שכתוב "ושלמה ישב על כסא דוד אביו" (מלכים א' ב, ב), ונאמר "תחת אבתיך יהיו בנתיך" (מ"ה, יז).

לימים היתה הרבנית קנייבסקי משתמשת בכסא זה כסגולה לכל דבר, לשמח ולהרנין לב נשים שבורות לב שבאו לבקש את ברכתה. והיו הבאות יושבות על הכסא כסגולה לשידוך, לזכות לפרי בטן, ללידה קלה, לצער גידול בנים ולשלום בית. והיה הרב משתדל כל ימיו לחקות את הנהגת אביו, ורגיל היה לצטט את דברי רבנו הרא"ש, בשם התנא דבי אליהו: "כל המבקש ימים ושנים ועושר וכבוד וחיים ארוכים בעולם הזה ולעולם הבא, חיים שאין להם סוף וקץ ותכלית - יעשה את רצון אביו שבשמים ואת רצון אביו ואמו, והוסיף: "ואין הקב"ה מבקש מהאדם אלא שיכבד את אביו ואמו".

מסופר כי הגר"ח מוולוז'ין הכשיר את תלמידו לכהן כרב העיר סלוצק (יש שמספרים עליו את המעשה על 'יסל'ה השובב' המוכר בכמה גירסאות), ורבי חיים לימד אותו כיצד לנהוג בכל מיני מצבים. לפני שנפרדו שאלו רבי חיים שאלה חמורה בסוגיא כלשהי, ולאחר מכן גם השיב לו תשובה נפלאה על אותה קושיא. והנה, כשבאו ראשי הקהל לקבל את פניו, שאלו אותו את אותה קושיא חמורה, ורבי יוסל'ה השיב להם על אתר את התשובה הנפלאה, וכך קיבלו אותו עליהם לרב מתוך כבוד גדולה, כי רבי חיים רבו הכין אותו גם לזה, ויהי לפלא!

בתורה בברכה
רזן רינה

"לְאָדָם מְעַרְכֵי לֵב וּמָה' מַעֲנֵה לְשׁוֹן" (משלי טז, א)

לעילוי נשמת מ"ר אבי יעקב בן רחל וצדוק

מרת אמי: שרה-סרח בת שמחה ויוסף מרכוס מרדכי בן רבקה ויוסף : דינה בת שרה : יעקב ישראל בן גלית נפתלי בן רוזה : אברהם בן שמחה : גורגי' בן שמחה רבי מאיר בן אשר : יוסף חיים בן לאה : יהודה בן טובה : בן ציון קליין שלמה בן זוהרה : יעקב בן סאלם : חיים בן דוד ורחל אשר מסעוד בן זוהרה: רחמים בן חאורו אברהם : רפאל בן תמו אפרים בן ציון ורבקה : עופר בן יחיא : דויד (רוג'ה) בן שמחה משה אהרן בן מאיר יצחק: מאיר בן שמחה : שמעון בן רחל בן זינו שמחה בת סרח : יפה נדרה בת נעימה : רוזה בת שמשון הגר בת אהרן והרטה : כתונ בת חביבה : אהובה (דייז) בת טובה רחל בת חנה : חנינה בת כמיסה: ורד בת אידה : חנה בת אביבה וראובן

להצלחה: אליעד יעקב, הדס-הודיה, תמר, יעל, מיכל שרה בני פאולה: בנימין בן צילה.
זיווג הנזיר: ג'ימי שמואל בן אסתר : אליעד יעקב בן פאולה : יצחק בן חיה : אליהו בן אילנה רחלי בת זרבה: עדינה בת שמחה : בתיה בת אסתר : זרבה בת אטו נעמה בת אסתר : תמר בת פאולה : אריק בן חיה : שלי בת חיה

לרפואת:
הרב מאיר נסים בן כמסאנה שליט"א אהרון בן רוזה : משה בן רוזה מנחם בן עליזה שמעון בן רחל : אברהם בן אנט עודד בן גר: גולן בן דינה : אסתר בת שושנה פאולת בת גלית ויקטוריה בת שרה: זולט בת חנה אילנה לאה בת ציפורה : שושנה בת שדרה רחל בת נארה : רות בת לינה : נורית בת רחל לימור הודיה, ושרונה בנות תורן יפה : תהילה בת סיון

לזרע של קימא:
יהודה יחזקאל יוסף בן רחל מרים נפתלי שלמה בן לאה : לאור בן דינה שושנה רייזל בת מינה : שירה בת שושנה שמחה צביה בת רחל : יובל בן שלומית רחל בת חיה : לאה רחל בת איריס ויקטוריה תקוה בת רינה : עדי בת מזל מאיר יעקב בן רחל : דיאלה בת עפרה אושר בת אורנה : מירי בת סיון

להזמנות, להקדשות ולתרומות בסלולרי - **050-3828752**
או במייל: **Ronbarina@gmail.com**

מצוה לתרום מכספי מעשר לזיכוי הרבים